

Ohjaussuunnitelma

Perusopetus

Perusopetuksen ohjaussuunnitelma

Ohjaussuunnitelma on ohjaustyötä tekevien työväline. Se on siten tarkoitettu kaikille koulussa ohjaustyötä tekeville. Ohjaussuunnitelmaa hyödyntävät opinto-ohjaajat, opettajat, erityisopettajat, rehtorit, koulun muu henkilökunta, opiskeluhuollon henkilöstö ja opetuksen järjestäjä. Ohjaussuunnitelman tavoite on selkeyttää ohjaustyön käytänteitä ja toimintamalleja sekä antaa tietoa ja tukea ohjaustyötä tekeville. Paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu ohjaussuunnitelma toimii pohjana koulukohtaisille ohjaussuunnitelmille, joihin voidaan kirjata koulukohtaisia tarkennuksia. Koulukohtaiset ohjaussuunnitelmat liitetään osaksi koulujen lukuvuosisuunnitelmia.

Oppilaanohjauksen järjestämisen pääperiaatteet, keskeisimmät tavoitteet ja sisällöt perustuvat valtakunnalliseen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) ja Opetushallituksen ohjausta koskevaan määräykseen (2021). Ohjaussuunnitelman laadinnassa on huomioitu myös Opetushallituksen laatimat Hyvän ohjauksen kriteerit (2023).

Oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, ohjausmuodot, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä yhteistyömuodot

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään ohjauksen keskeiset sisällöt ja tavoitteet. Ohjaussuunnitelmassa määritellään käytettävät ohjausmuodot: luokkamuotoinen ohjaus, pienryhmäohjaus ja henkilökohtainen ohjaus, joka sisältää tehostetun henkilökohtaisen ohjauksen. Luokkamuotoista ohjausta toteutetaan valtioneuvoston asetuksen ja paikallisen tuntijaon mukaan.

Luokkamuotoinen oppilaanohjaus toteutetaan vuosiluokilla 7–9 Mäntsälän tuntijaon mukaisesti:

7. luokka	8. luokka	9. luokka
0,5 vvt	1,0 vvt	0,5 vvt

Luokkamuotoinen ohjaus toteutuu vuosiluokilla 1-6 osana eri oppiaineiden opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Vuosiluokilla 7-9 luokkamuotoinen ohjaus toteutuu yllä kuvatun tuntijaon mukaisesti erillisinä oppilaanohjauksen oppitunteina.

Oppilaanohjauksen arviointi on formatiivista. Päätötdistukseen merkitään, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Oppilaanohjausta toteutetaan pienryhmäohjauksena joustavasti oppilaiden tarpeen huomioiden esimerkiksi silloin, kun muutamilla oppilailla on samantapaisia ohjaustarpeita.

Pienryhmäohjauksessa käsiteltävinä aiheina voivat olla esimerkiksi työelämään ja jatkokoulutukseen liittyvät asiat.

Opinto-ohjaajan toteuttama henkilökohtainen ohjaus ajoittuu pääsääntöisesti perusopetuksen 9. vuosiluokalle. Tällöin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja

Commented [MK1]: Vähän kankea otsikko, saataisiinko sujuvampi?

ammatinvalintaansa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Opinto-ohjaaja tapaa jokaisen oppilaan henkilökohtaisesti vähintään yhden kerran 9. vuosiluokan aikana. Oppilaan yksilölliset tarpeet huomioiden ohjauksetoimia voi olla useampia ja tarvittaessa myös huoltaja voi osallistua ohjauskeskusteluihin. Henkilökohtaisessa ohjauksessa, mukaan lukien tehostettu henkilökohtainen ohjaus, korostuvat oppilaan omat tavoitteet, vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet.

Niiden 8. ja 9. vuosiluokkien oppilaiden, jotka tarvitsevat tukea jatko-opintoihin hakeutumiseen, on mahdollista saada tehostettua henkilökohtaista ohjausta. Tällä tuetaan oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittämistä, hänen hakeutumistaan jatko-opintoihin sekä kykyä tehdä itselleen tarkoituksenmukaisia valintoja. Tavoitteena on mahdollistaa oppilaan aktiivinen osallistuminen oman tulevaisuutensa suunnitteluun ja jatko-opintoihin hakeutumiseen. Tarpeen vaatiessa henkilökohtaista ohjausta voidaan antaa myös 7. luokalla.

Alaluokilla ohjauksesta vastaavat luokanopettajat, koko opetushenkilökunta osallistuu ohjaukseen oman opetustehtävänsä näkökulmasta. Oppilaan henkilökohtaiseen ohjaukseen osallistuvat yläkoulun aikana aineenopettajat, luokanohjaaja ja opinto-ohjaajat, joilla kaikilla on tärkeä rooli ohjauksessa. Aineenopettaja on oman aineensa opetuksen ja pedagogisen ohjauksen asiantuntija. Ohjaus eri oppiaineissa linkittyy opetukseen. Aineenopettaja seuraa oppilaan oppimisen edistymistä ja ohjaa tarvittaessa tuen piiriin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Opettajat auttavat oppilaita huomaamaan yhteyksiä työelämän ja oman oppiaineensa välillä sekä kannustavat oppilaita kiinnittämään huomiota opiskeltavien asioiden merkitykseen heidän tulevaisuutensa kannalta. Mäntsälässä toimitaan koko koulu ohjaa -periaatteen mukaisesti. Taulukossa 1 kuvataan perusopetuksen ohjauksen pääpiirteet.

Koulukohtainen tarkennus:

TAULUKKO 1. Perusopetuksen ohjauksen pääpiirteet.

	1-2 luokka	3-6 luokka	7-9 luokka
Rakenteet ja toimintatavat	Painotus vuorovaikutustaitojen harjoittelemisessa ja ryhmässä toimimisessa.	Tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä. Vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden toteutumista.	Luokkamuotoinen ohjaus Pienryhmäohjaus Henkilökohtainen ohjaus (tarvittaessa sisältää tehostetun henkilökohtaisen ohjauksen)
Työn- ja vastuunjako	Opetuksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien ja koulun muun henkilökunnan kanssa.	Ohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien ja koulun muun henkilökunnan kanssa.	Päävastuu oppilaanohjauksesta on opinto-ohjaajalla. Kaikki opettajat osallistuvat ohjaukseen omassa opetus- ja kasvatustehtävässään.
Kodin ja koulun yhteistyö	Ohjauksessa luodaan pohjaa kodin ja koulun yhteistyölle. Ohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja.	Ohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Henkilökohtaisia ohjauskeskusteluja järjestetään tarvittaessa.	Vanhempainillat Oppimis- ja ohjauskeskustelut Huoltajille avoimet tapahtumat Oppilaan asioihin liittyvä yhteistyö (palaverit ja yhteydenotot)
Työelämäyhteistyö	Aloitetaan harjoittelu luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.	Oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään mm. tutustumiskäyntien ja vierailujen avulla.	TET-jaksot (koulukohtaisen ohjaussuunnitelman mukaisesti koulun sisäinen ja/tai muissa työyhteisöissä tapahtuva) Eri ammatteja ja ammattiryhmiä edustavat vierailijat sekä vierailut työpaikoille mahdollisuuksien mukaan

Ohjauksen sisältöjä yläluokilla

Koko koulu yhteisöä koskevat ohjauksen sisällöt jaetaan vuosiluokille 6–9 Taulukossa 2 esitetyllä tavalla. Yläluokkien koulukohtaisissa ohjaussuunnitelmissa kuvataan tarvittaessa tarkemmin eri yhteistyömuotoja.

TAULUKKO 2. Ohjauksen sisältöjä yläluokkien näkökulmasta vuosiluokittain.

6. luokka	7. luokka	8. luokka	9. luokka
Tutustuminen yläkouluun <ul style="list-style-type: none"> tulevien seiskojen ilta oppilaille ja huoltajille alkuvuodesta tulevien seiskojen tutustuminen kouluun kevätlukukauden lopussa Yrittäjäkylä	Ryhmytyminen, mm. <ul style="list-style-type: none"> ryhmytymispäivä ryhmytymistä tukeva toiminta oppitunneilla tukaritunnit Yläkoulu tutuksi <ul style="list-style-type: none"> alakoulusta yläkouluun henkilökunta koulualue koulun säännöt Opiskelutaidot <ul style="list-style-type: none"> opiskelutekniikat opiskelumotivaatio Työelämään tutustuminen Henkilökohtainen ohjaus tarvittaessa Oppimiskeskusteluihin osallistuminen tarvittaessa	Tutustuminen koulutukseen ja ammatteihin Suomessa Työelämään tutustuminen, mm. TET-jakso, työnhaku Henkilökohtainen ohjaus tarvittaessa, ml. tehostettu ohjaus Monialainen ja -ammattillinen yhteistyö Mahdolliset teemapäivät Tutustumiskäynnit toisen asteen oppilaitoksiin Vierailut ja vierailijat Oppimiskeskusteluihin osallistuminen tarvittaessa	Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut Tutustumiskäynnit toisen asteen oppilaitoksiin Vierailut ja vierailijat Mahdolliset teemapäivät Työelämään tutustuminen, mm. TET-jakso, työnhaku Monialainen ja -ammattillinen yhteistyö Yhteishaku Oppimiskeskusteluihin osallistuminen tarvittaessa

Commented [MK2]: koulukohtaiset suunnitelman tämän suunnitelman pohjata --> merkitään, mihin kohtiin koulu täydentää omia asioitaan

Koulukohtainen tarkennus:

Opinto-ohjauksen vuosikello

Täydennetään koulukohtaiseen ohjaussuunnitelmaan kuukausitason suunnitelma.

Ohjaus nivelvaiheissa ja yhteistyö

Siirtymävaiheissa ohjaustyötä tehdään yhteistyössä luokanopettajien, erityisopettajien, luokanohjaajien, opiskeluhoitohenkilöstön ja toisen asteen toimijoiden kanssa.

Alaluokilta yläluokille siirryttäessä oppilaat tutustuvat yläluokkien toimintaan huoltajiensa kanssa. Nivelpalaverissa siirretään opetuksen kannalta välttämättömät tiedot luokanopettajilta ja alaluokkien erityisopettajilta yläluokille. Nivelpalaverien tietoja hyödynnetään mm. uusien 7. luokkien muodostamisessa. Yläluokille siirtyvät oppilaat vierailevat uudelleen tulevassa koulussaan ennen 6. luokan päättymistä, silloin he tapaavat luokkakaverinsa ja mahdollisesti luokanohjaajansa. Syyslukukauden alussa uusille 7.-luokkalaisille järjestetään koko päivän kestävä ryhmäytymispäivä.

Koulusta toiseen siirtyminen koskee joko koulusta pois muuttavaa tai kouluun tulevaa oppilasta. Pois muuttavan oppilaan kohdalla Wilmaan avataan poismuuttokysely, jolla siirretään tietoa oppilaan suorituksista seuraavalle opetuksen järjestäjälle. Kyselyn vastaukset lähetetään erotodistuksen ja muiden asiakirjojen mukana uuteen kouluun. Kouluun tuleva oppilas haastatellaan ja hänen tietonsa tarkistetaan lähettävän koulun asiakirjoista. Tarvittaessa lähettävään kouluun ollaan yhteydessä tietojen täydentämiseksi.

Opettajilla, koulunkäynnin ohjaajilla, koulun opiskeluhoitohenkilökunnalla ja yhteisöllisellä opiskeluhoitoryhmällä on tärkeä rooli ohjauksen koulukohtaisessa toimintakulttuurissa. Koko koulun henkilökunta osallistuu ohjaukseen oman työnsä näkökulmasta, myös esimerkiksi ruokalassa. Eri toimijoiden yhteistyö on erityisen tärkeää **tehostettua** henkilökohtaista ohjausta saavan nuoren kohdalla.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaustyössä tehdään yhteistyötä oppilaanohjaajien, luokanohjaajien, aineenopettajien, erityisopettajien, erityisluokanopettajien ja huoltajien sekä tarvittaessa opiskeluhoitohenkilöstön kesken. Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevien ja erityisluokalla opiskelevien oppilaanohjauksen ja henkilökohtaisen ohjauksen järjestelyt ja vastuut sovitaan kouluissa lukuvuositain rehtorin, oppilaanohjaajien ja erityisopettajien kesken.

Koulujen opinto-ohjaajat tekevät keskinäistä yhteistyötä ja toteuttavat opetussuunnitelman mukaista ohjauskulttuuria. He voivat esimerkiksi järjestää yhteisiä tilaisuuksia jatko-opintomahdollisuuksiin liittyen. Opinto-ohjaajat tekevät lisäksi tiivistä yhteistyötä kunnan alueella toimivien toisen asteen oppilaitosten kanssa, joita ovat Mäntsälän lukio ja Keudan koulutuskuntayhtymä. Muut kunnassa toimivat tahot ja kunnan eri toimialojen työntekijät tukevat koulujen ohjaustyötä tarvittaessa osallistumalla esimerkiksi infoihin ja muihin tilaisuuksiin. Paikallisella, monialaisella ja -ammattillisella yhteistyöllä kehitetään ohjausta ja luodaan uusia ohjauskäytänteitä.

Commented [KM3]: Tehostetusta oppilaanohjauksesta kappale ohjaussuunnitelmaan

Ohjauksen alueellinen yhteistyö suuntautuu Keski-Uudellemaalle, pääkaupunkiseudulle, Lahden seudulle, Hyvinkään ja Riihimäen alueelle sekä Porvooseen. Aktiivista yhteistyötä tehdään etenkin Keski-Uudenmaan alueen opinto-ohjaajien kesken.

Koulukohtainen tarkennus:

Työelämäyhteistyö ja työelämään tutustumisen järjestelyt

Työelämäyhteistyön tarkoitus on tarjota oppilaille tilaisuuksia tutustua eri ammatteihin, ammattialoihin ja yritystoimintaan. Keskeisimpänä toimintatapana tässä ovat työelämään tutustumisen jaksot (TET). Lähtökohtana TET-jaksoissa on, että oppilas harjoittelee niiden avulla aktiivisesti työelämätaitoja työpaikan hankkimisesta lähtien. Muita työelämäyhteistyön muotoja ovat mm. yritysvierailut ja koulussa vierailevien työelämän edustajien pitämät tilaisuudet.

Koulukohtainen tarkennus:

Kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on suuri merkitys oppilaanohjauksessa. Tämä korostuu erityisesti oppilaan jatko-opintoihin liittyvässä ohjauksessa. Tavoitteena on, että huoltajat saavat riittävästi tietoa lapsensa koulunkäynnin ja tulevaisuuden suunnittelun tukemiseen. Yhteistyötä tehdään mm. vanhempainilloissa ja henkilökohtaisissa tapaamisissa.

Jatko-opintosuunnitelmiin, ammatinvalintaan ja hakeutumiseen liittyvä viestintä on yksi oppilaanohjauksen tärkeistä osa-alueista. Riittävä ja oikea-aikainen viestintä on edellytys kodin ja koulun ohjausyhteistyön onnistumiselle. Oppilaanohjaukseen liittyvistä asioista tiedotetaan pääasiassa Wilmassa. Viestintäkanavana ovat myös oppaat, koulun kotisivut, koulukohtainen ohjaussuunnitelma ja muut tiedotteet.

Koulukohtainen tarkennus:

Oppivelvollisuus, jatko-opintoihin hakeutuminen ja ohjaus

Oppivelvollisuus alkaa perusopetuslain mukaisessa perusopetuksessa tai perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Oppivelvollisuus päättyy, kun opiskelija täyttää 18 vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon (ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto) tai vastaavan ulkomaisen koulutuksen.

Perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin haetaan yhteishaussa tai jatkuvassa haussa. Yhteishakuun liittyvät käytänteet ovat vakiintuneita. Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan ennen perusopetuksen päättymistä jatko-ohjauksesta.

Jatko-ohjauksella tarkoitetaan perusopetuksen päättymisen jälkeistä aikaa, jolloin opinto-ohjaajat tarkistavat yhteishaun opiskelijavalintojen tulokset sekä seuraavat ja valvovat oppivelvollisten hakeutumista. Opinto-ohjaajat ovat yhteydessä opiskelupaikatta jääneisiin nuoriin ja ohjaavat heitä jatko-opintoihin hakeutumisessa. Moniammatillisella ohjausyhteistyöllä pyritään saamaan opiskelupaikatta jääneet nuoret mahdollisimman sujuvasti jatko-opintoihin. Oppivelvollisten tilanne

tarkistetaan elokuussa. Kun nuori aloittaa jatko-opinnot, perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyy. Mikäli nuori ei aloita jatko-opintoja, ohjausvastuu siirtyy asuinkunnalle. Asuinkunnalle ilmoitetut, koulutuksen ulkopuolelle jääneet nuoret ohjataan kunnan toimesta suorittamaan oppivelvollisuutta.

Koulukohtainen tarkennus:

Eriyttäminen ja tuki, tehostettu henkilökohtainen ohjaus

Oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet otetaan huomioon kaikessa ohjaustoiminnassa. Henkilökohtaista tehostettua jatko-opinto-ohjausta tai oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Jatko-opinto-ohjauksen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset tekijät, oppimisen ja opiskelun tuen tarve sekä koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkökulmat. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen ja opiskelun tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa.

Tiedonsiirto perusopetuksesta toiselle asteelle ja muihin jatko-opintoihin perustuu oppivelvollisuuslain 23 §:ään, jonka mukaan aiemman koulutuksen järjestäjän on viipymättä ja salassapitosäännösten estämättä toimitettava oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle. Muiden tietojen siirtämiseen tarvitaan huoltajan lupa. Tiedonsiirtokäytännöt käydään lävitse huoltajan ja oppilaan kanssa 9. luokan tuen asiakirjojen laatimisen tai arvioinnin yhteydessä. Opinto-ohjaajat ja erityisopettajat tekevät yhteistyötä tietojen siirtämisessä. Tarvittaessa perusopetuksen edustaja osallistuu nivelvaiheen tiedonsiirtopalaveriin.

Oppilaalla on oikeus saada 8. ja 9. vuosiluokilla oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista ohjausta, jonka tarpeen arvioi ensisijaisesti opinto-ohjaaja ohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta. Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma.

Koulukohtainen tarkennus:

Ohjauksen arviointi

Ohjauksen arviointi on jatkuvaa ja se on keskeinen koulujen ohjauskulttuurin ja ohjaustoiminnan kehittämisen väline. Ohjaustyötä arvioidaan ja kehitetään jatkuvassa yhteistyössä ohjauksen osallistuvien toimijoiden kesken. Myös oppilaiden jatko-opintoihin sijoittuminen ja jatko-opintojen läpäisy ovat osa ohjauksen arviointia. Ohjauksen arviointia toteutetaan lisäksi koulukohtaisen ohjaussuunnitelman yhteydessä lukuvuosittain.

Koulukohtainen tarkennus: